

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Pályázati felhívása

Az erdők közjóléti célú védelmét és bővítését szolgáló feladatok ellátásának csekély összegű (de minimis) támogatásáról szóló 112/2008. (VIII. 30.) FVM rendelethez

**Pályázatok benyújtásának határideje:
a pályázati felhívás FVM Értesítőben történő megjelenését követő 60. nap**

Dokumentumok és hasznos információk az FVM és az MgSzH Központ, Erdészeti Igazgatóságának internetes honlapjairól érhetők el:

(<http://www.fvm.hu>).

(<http://www.aesz.hu>).

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (a továbbiakban: FVM) – az erdők közjóléti célú védelmét és bővítését szolgáló feladatok ellátásának csekély összegű (de minimis) támogatásáról szóló 112/2008. (VIII. 30.) FVM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 6. § (1) bekezdése alapján – az alábbi felhívást teszi közzé.

1. A támogatás általános célja

A támogatás célja a folyamatos erdőborítással járó erdőgazdálkodás bevezetése, az erdő közjóléti szolgáltatásainak, erdőgazdálkodási tevékenységekkel kapcsolatos ismeretek, információk minél szélesebb körű átadásával történő szemléletformálás elősegítése.

2. Támogatás igényelhető

a) a folyamatos erdőborítást elősegítő szálaló erdőgazdálkodási módszerek megkezdéséhez;

b) a folyamatos erdőborítás fenntartását biztosító szálaló erdőgazdálkodási tevékenység folytatásához;

c) erdőterületeken meglévő gyalogos túraútvonalak jelzéseinek felújításához, karbantartásához, új gyalogos terelő túraútvonalak kialakításához;

d) folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodással összefüggő ismeretek terjesztésének, valamint erdőterületeken lévő közjóléti létesítményekkel, természeti és kulturális értékekkel, erdőgazdálkodással kapcsolatos tájékoztatási tevékenységekhez;

e) fogyatékkal élők számára erdőterületeken lévő közjóléti létesítmények megközelítésének akadálymentesítéséhez, speciális erdei tanösvények létesítéséhez;

f) egyedi növénytelepítések, fásítások létesítéséhez a környezettudatos nevelés elősegítése céljából;

g) az Európai Erdők Hetével összefüggő rendezvények szervezésének, kommunikációs anyagaihoz;

h) erdészeti szakmai kiadványok térítésmentes hozzáféréséhez;

i) erdei vasutak üzemeltetéséhez.

A támogatási jogcímek részletes leírását és a jogosult költségeket a Rendelet 9-17. § szakaszai tartalmazzák.

3. Pályázók köre, a támogatás igénybevételének általános feltételei

A támogatás igénybevételére az egyes támogatási jogcímeknél külön-külön meghatározott, részletes igénybevételi feltételek teljesítésén túl az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, önkormányzat, non-profit és társadalmi szervezet (a továbbiakban: pályázó) lehet jogosult, aki (amely):

a) rendelkezik a Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Hivatal ügyfél-regisztrációs számával;

b) az erdészeti hatóság által határozatban megállapított befizetési kötelezettségeit teljesítette;

c) nyilatkozik arról, hogy nincs lejárt köztartozása, a kérelem benyújtásakor nem áll csőd-, felszámolási, végelszámolási eljárás alatt, illetve nem áll gazdálkodási tevékenységével összefüggő végrehajtási eljárás alatt;

d) nyilatkozik a kérelem benyújtását megelőző kettő pénzügyi évben, és a folyamatban lévő pénzügyi évben kapott valamennyi, az általános de minimis rendelet hatálya alá tartozó csekély összegű támogatás összegéről;

e) nem minősül nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak;

f) megfelel az egyes megpályázni kívánt támogatási célterülethez tartozó, a Rendelet 9-17. §-aiban felsorolt feltételeknek;

g) megfelel a rendezett munkaügyi kapcsolatok 1992. évi XXXVIII. törvényben meghatározott követelményeinek;

h) a Rendelet 6. §-ban foglaltaknak és az előírásoknak megfelelő pályázatot nyújt be az erdészeti hatóságához;

i) a Rendelet 5. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően biztosítja 3. számú melléklet szerinti logó megjelenését.

Egy pályázó a Rendelet 9-17. §-aiban megjelölt támogatási jogcímek mindegyikére csak egy-egy pályázat alapján részesülhet támogatásban.

4. A támogatás forrása és mértéke

A támogatás forrása az FVM fejezeti kezelésű Erdőterület közjóléti célú védelmének és bővítésének feladata című előirányzat-felhasználási keretszámla, számlaszáma: 10032000-01220191-52000001.

A támogatásra rendelkezésre álló forrás mértéke négyszáztizenhárommillió forint.

Támogatás a rendelkezésre álló keret mértékéig nyújtható. Amennyiben a jogcímek közötti keretmegoszlás a pályázatok elbírálásakor nem kerül lekötésre, a le nem kötött összeg a Rendelet 4. § (4) bekezdésében rögzített jogcímek közötti keretmegoszlás alapján a felhasználható keretet növeli.

A támogatás az általános de minimis rendelet hatálya alá tartozik. Ennek értelmében a támogatás összege pályázóként nem haladhatja meg a 2006. december 15-i 1998/2006/EK bizottsági rendeletben meghatározott értéket (az adott pénzügyi évben, valamint az előző két évben együttesen legfeljebb 200 ezer Euró).

5. A pályázat tartalmi és formai követelményei

A pályázatot a pályázati felhívás mellékletét képező, és az FVM (www.fvm.hu) és az MgSzH Központ, Erdészeti Igazgatóság (www.aesz.hu) honlapjáról letölthető, Pályázati Adatlap és Pályázati Űrlapok kitöltésével kell elkészíteni.

A benyújtandó pályázati dokumentációt az alábbiak szerint kell összeállítani:

- hiánytalanul kitöltött Adatlap;
- az Adatlap kitöltött és aláírt 1. számú melléklete;
- a támogatási jogcímek szerint kitöltött űrlap(ok);
- a támogatás jogcímek szerint az alábbi dokumentumok:

5.1. A folyamatos erdőborítást elősegítő száraló erdőgazdálkodási módszerek megkezdéséhez:

- a pályázati felhívás 2. sz. melléklete szerinti útmutató alapján összeállított a Rendelet 1. sz. melléklete szerinti kezelési terv és mellékletei.

5.2. A folyamatos erdőborítás fenntartását biztosító száraló erdőgazdálkodási tevékenység folytatásához:

- a pályázati felhívás 2. sz. melléklete szerinti útmutató alapján összeállított a Rendelet 1. sz. melléklete szerinti kezelési terv és mellékletei.

5.3. Erdőterületeken meglévő gyalogos túraútvonalak jelzéseinek felújításához, karbantartásához, új gyalogos terelő túraútvonalak kialakításához:

- társadalmi szervezet esetén alapszabály, vagy alapító okirat;
- új gyalogos terelő útvonal kialakítása és meglévő gyalogos túraútvonalak jelzéseinek felújítása esetén, 1 : 10.000 méretarányú üzemi térkép amelyen egymástól elkülöníthető módon jelölve van a felújítandó és az újterelő útvonal nyomvonala, valamint a támogatással érintett útirányjelző, helymegjelölő táblák elhelyezkedése;
- új gyalogos terelő útvonal kialakítása esetén az erdőgazdálkodó hozzájáruló nyilatkozata;
- új gyalogos terelő útvonal kialakítása és meglévő gyalogos túraútvonalak jelzéseinek felújítása esetén a turistatérkép, vagy annak fénymásolt kivonata, amely tartalmazza a fedőlapot és az érintett útvonalat.

5.4. A folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodással összefüggő ismeretek terjesztésének, valamint az erdőterületeken lévő közjóléti létesítményekkel, természeti és kulturális értékekkel, erdőgazdálkodással kapcsolatos tájékoztatási tevékenységekhez:

a). Természeti és kulturális értékeket bemutató, valamint az erdészeti munkákkal kapcsolatos kommunikáció céljára vonatkozó, információs táblák kialakítása és felújítása esetén:

- 1 : 10.000 méretarányú üzemtervi térkép, amin jelölni kell a bemutatni kívánt értéket és a kihelyezésre kerülő tábla helyét;
- ha a pályázó nem erdőgazdálkodó, akkor a tevékenység megvalósulásához az erdőgazdálkodó hozzájáruló nyilatkozata;
- táblán megjeleníteni kívánt információs tartalom bemutatása;
- tábla műszaki leírása.

b). Nyomtatott kiadványok, és információk interneten történő megjelentetése esetén:

- a megjelentetni kívánt kiadvány mintája a példányszám megjelölésével (papír vagy elektronikus formátumban (CD,DVD));
- az interneten megjelenő információ tartalom bemutatása;
- a közzététel helye és időtartama.

c). Folyamatos erdőborítással járó természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodási módszerekkel kapcsolatos tanfolyamok esetén:

- a tanfolyam helyszíne, napi programja és időtartama;
- az előadók neve, önéletrajza, referenciái;

5.5. Fogyatékkal élők számára erdőterületeken lévő közjóléti létesítmények megközelítésének akadálymentesítéséhez, speciális erdei tanösvények létesítéséhez:

a). Közjóléti létesítmények, erdészeti bemutató helyek megközelítésével kapcsolatos fizikai és kommunikációs akadálymentesítése esetén;

- a Rendelet 13. § (3) bekezdésének b) pontja szerinti műszaki tervdokumentáció;
- 1 : 10.000 méretarányú üzemtervi térkép amelyen a közjóléti létesítmény és az akadálymentesítéssel érintett útvonal feltüntetésre kerül.

-

b). Fogyatékkal élők számára kifejlesztett speciális erdei tanösvények létesítésének, és már meglévő tanösvények fizikai és kommunikációs akadálymentesítése esetén:

- a Rendelet 13. § (3) bekezdésének b) pontja szerinti műszaki tervdokumentáció;
- 1 : 10.000 méretarányú üzemtervi térkép amelyen a kialakításra vagy akadálymentesítésre kerülő tanösvény feltüntetésre kerül;
- új tanösvény létesítése esetén az érintett területen erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó hozzájáruló nyilatkozata.

5.6 A környezettudatos nevelés elősegítése céljából egyedi növénytelepítések, fásítások, támogatásának igénybevételének esetén:

- a telepítéssel, fásítással érintett ingatlan hiteles 30 napnál nem régebbi tulajdoni lapja és ingatlan-nyilvántartási térkép, helyszínrajz;
- fásítási terv;
- a pályázó nyilatkozata arról, hogy a növénytelepítéssel, fásítással érintett ingatlan megfelel a Rendelet 14. § (2) a) pontjának, továbbá arról, hogy a növénytelepítésre nem hatósági határozatban előírt kötelezettség céljából van szükség;
- táblák műszaki leírása.

5.7. Az Európai Erdők Hetével összefüggő rendezvények szervezésének, kommunikációs anyagainak támogatásához:

- a rendezvény programjának, helyszínének, időpontjának leírása, megjelölve a Rendelet 15. § (3) b) és c) pontjai szerinti tevékenységeket;
- a program közzétételével, kapcsolatos tevékenység bemutatása;
- tervezett tételes költségvetés és a költségek igazolására vonatkozó bizonylatok.

5.8. Erdészeti szakmai kiadványok térítésmentes hozzáféréseinek a támogatásához:

- a szálaló erdőgazdálkodás népszerűsítésével kapcsolatosan nem rendszeresen kiadott ismeretterjesztő, tájékoztató kiadványok mintája, példányszám és a közzététel helyének bemutatásával (papír vagy elektronikus formátumban (CD, DVD));
- az interneten megjelenő információ tartalom részletes bemutatása;
- tervezett költségvetés.

5.9. Az erdei vasutak üzemeltetésének támogatásához:

- a Rendelet 17. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti működési engedély másolata;
- a pályázó nyilatkozata arról, hogy az üzemeltetés menetrendszerűen történik.

6. A pályázatok benyújtásának helye és módja

A pályázatot az erdőterület fekvése szerint illetékes, az erdőterülethez nem kapcsolódó támogatások esetében a pályázó lakóhelye/székhelye szerint illetékes MgSzH területi szervehez kell a pályázati felhívás megjelenésének 30. napját követő további 30 napon belül postai úton tértivevényesen benyújtani. A benyújtás időpontja a postabélyegző kelte. A támogatási eljárásban illetékes MgSzH területi szerveinek címeit az *1. számú melléklet* tartalmazza.

A pályázat benyújtásának határideje jogvesztő hatályú.

A pályázatot 1 eredeti és 2 másolati példányban kell benyújtani. A beadott pályázatokon egyértelműen fel kell tüntetni, melyik az eredeti és melyik a másolati példány. A pályázatot oldalszámozással kell ellátni.

7. A pályázatok benyújtásának, elbírálásának rendje

A benyújtott pályázatokat az MgSzH területi szerve nyilvántartásba veszi. A határidő után benyújtott pályázatokat érdemi elbírálás nélkül elutasítja és visszaküldi.

A pályázatok elbírálására vonatkozóan az MgSzH területi szerve javaslatot tesz a Rendeletben támogatási jogcímeknél meghatározott speciális és az alábbi általános szempontok szerint:

- Szakmai megalapozottság
- Közcélség
- Fenntarthatóság
- Költséghatékonyság
- Komplexitás

A támogatást megállapító döntés meghozatalakor a fenti szempontokra figyelemmel rangsor állítása kerül alkalmazásra. A pályázati felhívásban meghatározott szempontok, valamint az MgSzH területi szerve által tett javaslatok alapján a támogatásokkal kapcsolatos döntést az MgSzH Központ hozza meg.

A döntés vonatkozhat a támogatás odaítélésére, a támogatás mértékének meghatározására, illetve a pályázat elutasítására. A pályázatokat a benyújtásra előírt határidő lejártát követő 45 napon belül értékelni kell.

A pályázót bírálati jegyzőkönyv elkészültétől számított 30 napon belül kell értesíteni a pályázati döntésről.

A pályázó – a rá vonatkozó adatok tekintetében – jogosult betekinteni a pályázat elbírálásával összefüggésben keletkezett bírálati jegyzőkönyvbe.

A döntéssel kapcsolatban – annak kézhezvételét követő 15 napon belül – kifogást lehet benyújtani a miniszterhez.

8. Szerződés-kötés

A nyertes pályázó részére az MgSzH területi szerve a döntést követő 15 napon belül összeállítja és postázza a támogatási szerződést, melyben meghatározza a támogatás részletes feltételeit. A pályázó az aláírást követően visszaküldi a támogatási szerződést.

A pályázatban foglaltakat, vagy annak a támogatási döntés alapján elfogadott részét, a támogatási szerződés szerinti határidőn belül kell megvalósítani.

Amennyiben a pályázó a támogatási szerződés kézhezvételét követő tizenöt napon belül annak egy eredeti aláírt példányát önhibájából nem küldi vissza az MgSzH területi szerve részére, a támogatásról szóló döntés hatályát veszti.

A pályázó a projektet a pályázat benyújtását követően saját felelősségére megkezdheti.

9. Ellenőrzés

A pályázatban vállalt cél(ok) megvalósulását az MgSzH területi szerve ellenőrzi.

Amennyiben az ellenőrzés során bebizonyosodik, hogy a támogatást jogosulatlanul vették igénybe, az MgSzH elrendeli annak visszafizetését.

10. A támogatás kifizetésének rendje, elszámolása

A megkötött támogatási szerződésnek megfelelően a pályázó a tevékenység megvalósulását követően 2 példányban kifizetési kérelmet nyújt be mellékletekkel, bizonylatokkal, számlákkal együtt – az illetékes MgSzH területi szervéhez. Csak a rendelet hatályba lépése után kiállított számlák számolhatók el.

Az MgSzH területi szerve a kifizetési kérelmet ellenőrzi. Amennyiben az nem felel meg a rendeletben, valamint az egyéb jogszabályokban előírt feltételeknek, vagy más okból kiegészítésre, vagy javításra szorul, a pályázót a hiányok megjelölése mellett 15 napos határidő kitűzésével a hibák kijavítására, illetve pótlására szólítja fel. Amennyiben kiderül, hogy a pályázó a megvalósítás során nem a benyújtott pályázati anyagban és a szerződésben rögzített feltételek szerint járt el, a támogatás kifizetését részben vagy egészben elutasítja.

11. A pályázatnál alkalmazandó jogszabályok

- Az erdők közjóléti célú védelmét és bővítését szolgáló feladatok ellátásának 2008. évi csekély összegű (de minimis) támogatásáról szóló 112/2008. (VIII. 30.) FVM rendelet;
- A Szerződés 87. és 88. cikkének a de minimis támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2006. december 15-i 1998/2006/EK bizottsági rendelet (HL L 379., 2006.12.28., 5. o.) ;

- Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.);
- Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény (Evt.);
- 2006. évi CXXVII. törvény a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről;
- A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény;
- Az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet;
- A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről szóló 162/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet;
- Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 29/1997. (IV. 30.) FM rendelet;
- A rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeinek igazolására alkalmas iratokról szóló 1/2006. (II. 2.) FMM rendelet.

12. A pályázattal kapcsolatban részletes felvilágosítást adnak

A Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalok Erdészeti Igazgatóságainak Pályázati és Támogatási Osztályai. A támogatási eljárásban illetékes MgSzH területi szerveinek elérhetőségét a pályázati felhívás *1. számú melléklete* tartalmazza.

---

1. számú melléklet:

Baranya Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
7633 Pécs Lázár Vilmos u. 17.
Telefon: 72/522-044

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
3535 Miskolc, Árpád u. 90.
Telefon: 46/531-020

Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
1054 Budapest, Széchenyi u. 14.
Telefon: 1/374-3400

Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
4025 Debrecen, Bajcsy Zs. u. 16.
Telefon: 52/521-020

Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
7400 Kaposvár, Bajcsy Zs. u. 21.
Telefon: 82/529-200

Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
9700 Szombathely, Batthyány tér 2.

Telefon: 94/512-980

Veszprém Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
8201 Veszprém, Szent Margit park 2.
Telefon: 88/576-000

Zala Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
8900 Zalaegerszeg, Zrínyi u. 36.
Telefon: 92/549-680

Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
6001 Kecskemét, József A. u. 2.
Telefon: 76/501-700

Heves Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság
3300 Eger, Klapka u. 1/b.
Telefon: 36/510-570

Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ, Erdészeti Igazgatóság
1054 Budapest, Széchenyi utca 14.
Telefon: 1/374-3200

2. számú melléklet: kitöltési útmutató

Az átalakító és szálaló üzemmódba sorolt erdőrészeket kezelési tervéhez

Az elmúlt időszakban jellemzően vágásos üzemmódban kezelt erdeink szerkezete nem felel meg a szálaló üzemmód követelményeinek, ezért első lépésként az erdő átalakítását (átvezetését) kell megtervezni.

Az átalakítás célja gazdasági erdőben egy a természetes erdő képét a lehető legjobban megközelítő, kis-, közép-, vagy nagy csoportos, vegyes korú, elegyes erdő kialakítása, amely a termőhelynek megfelelő fajokból és fajtákból áll, valamint élőfakészlete kiváló minőségű és optimális nagyságú, a természeti folyamatoknak tág teret engedő, s mindezek következtében gazdaságosan üzemeltethető.

Az átalakító és a szálaló üzemmód választásakor célszerű figyelembe venni az alábbiakat is:

- Az átalakító és szálaló az erdő rendeltetésétől függetlenül alkalmazható.
- Elsősorban a hosszú életciklusú fajokból álló erdőtülsőségekben alkalmazható, de más típusú állományokban is eredményes gazdálkodási mód lehet.
- Az üzemmód váltás elsősorban szemléletváltást igényel, ezért bármilyen korú és állapotú erdőben elkezdhető az átalakítás. Az átalakítás szempontjából legkedvezőbb állapotban a magtermő korukat elért 60 – 80 éves hazai lombos fajokból álló elegyes erdeink vannak, ahol az átvezetés a szálalás elvei szerint megoldható, ezért közvetlenül a szálaló üzemmódba sorolhatók. Az átalakítást azonban meg lehet kezdeni egy nem megfelelő fajú és szerkezetű erdő szerkezet-átalakításával is. ű
- Mindkét üzemmód működése csak a természeteshez közeli vadsűrűség mellett biztosítható!
- Az átalakítás idején a szálaló üzemmód elkötelezett távlati célt jelent, ezért az átalakító üzemmódban indokolt esetben az erdőborítást megbontó, vágásterületet eredményező fahasználati módok is alkalmazhatók, de csak olyan módon, hogy minden beavatkozás a szálaló szerkezet kialakítása érdekében történhet.
- A tervezett terület megfelelő szintű feltárására van szükség, de ez általában nem haladja meg a vágásos üzemmódnál elvárt mértéket.
- Az üzemmódváltás az átalakítás első időszakában hozamkiesést eredményezhet, és a haszonvétel időbeni eloszlásának megváltozása miatt a jövedelem kivételének mértéke és ciklusa is megváltozik, ezért a döntés a tulajdonos illetve az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosult hozzájárulásához kötött.

I. A szálaló üzemmód bevezetésének célja

A gazdálkodó ebben a pontban rögzíti az üzemmódba kötődő céljait. A cél meghatározásánál a szálaló üzemmódba sorolt összes erdőrésztire általánosan megfogalmazott irányelvet, célt kell megjelölni, amely természetesen az egyes erdőrészeket esetében az itt megjelölttől a törzslapokon eltérő is lehet. (Pl.: általános cél a meghatározott minőségű vastagfa termelése egyenletes hozammal a folyamatos erdőborítás mellett, de ettől eltérően néhány erdőrésztire esetében a törzslapokon a védelmi rendeltetés, vagy közjóléti célok alkotják az elsődleges célt.)

II. A szálaló szerkezet kialakítása érdekében tervezett beavatkozások

Erdőrészletenként el kell dönteni és meg kell tervezni azt, hogy a jelenlegi állomány egészségügyi állapotának és a gazdálkodó célkitűzéseinek figyelembevételével mennyi idő áll rendelkezésre az átalakítás folyamatára. Ez dönti el, hogy az átalakítás során, vagy annak első lépéseként milyen használati mód alkalmazható és melyik üzemmódba sorolható.

Rendkívül leegyszerűsítve a folyamatot az alábbi esetek különíthetők el:

- A jelenlegi állomány fajtája, szerkezete, kora nem felel meg az elképzeléseknek, illetve elvárásoknak.
TRV → utódállomány nevelése → SZ
- Már korábban megbontott, esetleg részterületen végvágott idős állomány, amelynek anyaállománya 10 -20 évnél tovább már nem tartható fenn jelentős értékcsökkenés nélkül.
FVV utódállomány nevelése → SZ
- A jelenlegi állomány egészségi állapota még lehetővé teszi, hogy a felújítást legalább a vágáskor feléig elnyújtsuk.
SZV → SZ
- A jelenlegi állomány kora és egészségi állapota lehetővé teszi, hogy az átalakítást az állandó erdőborítás fenntartása mellett akár száz éven keresztül végezzék.
SZ
- Az állomány fiatal kora miatt az állománynevelési folyamat során van lehetőség a későbbi szálaló szerkezet kialakítása érdekében dolgozni.
Állománynevelés → SZ

Természetesen ezeknek az eseteknek rengeteg kombinációja lehet, de mint irányelv alkalmazható.

Alapfogalmak, rövidítések:

Szálaló erdő: az erdőben folytatott gazdálkodásnak egy olyan módja, melynek alkalmazásával az állandó erdőborítást fenntartva biztosítható az erdőklíma megőrzése, a talaj védelme, valamint az erdő folyamatos megújulása és az állandó vastagfa hozam.

Induló állomány: az átalakításra tervezett korosztályos erdő az átalakítás ideje alatt.

Utódállomány: az anyaállomány után fejlődő, a szálaló szerkezethez már közelebb álló szerkezetű fiatal állomány.

Átalakítás: egy egyszintű, egyenletes állományszerkezetű erdő átalakítása egy elsősorban természetes újulatból származó, vegyes méretű, szabálytalan, térben tagolt állományszerkezetű erdővé.

TRV – tarvágás: az állomány egy beavatkozással végrehajtott kitermelése

FVV – fokozatos felújítógágás végvágás: az anyaállomány fokozatos, több alkalommal végrehajtott kitermelése lehetőség szerint 30 évre elnyújtva a természetes felújulás

biztosítása mellett. (Az átalakító üzemmódba sorolt erdőrészekben egyenletes bontóvágást már nem lehet tervezni!)

SZV – szálalóvágás: az anyaállomány kitermelésének ideje eléri, vagy meghaladja a vágáskor felét (40 – 70 év) a folyamatos természetes felújulás biztosítása mellett.

SZ – szálalás: az átalakítás során az anya állomány kitermelése 80 – 140 év áll rendelkezésre a folyamatos természetes felújulás biztosítása mellett.

Állománynevelés: az utódállományokban, valamint az átalakításra tervezett fiatal állományokban a koruknak megfelelő hagyományos használati módban (TI, TKGY) tervezett, de a szálaló szerkezet távlati kialakítása érdekében végrehajtott beavatkozás. A nevelővágások során a vegyes átmérőjű, csoportos állománykép kialakítására kell törekedni úgy, hogy a legértékesebb egyedek, csoportok maradjanak meg. A hagyományos szemlélettel „rossznak”, kivágandónak minősített fák közül is soknak fontos szerepe van az optimálisnak tartott erdőszerkezet kialakításában (beteg és holt fák, második szintet alkotó, alászorult egyedek, stb.), ezért az állománynevelés során fokozott figyelmet érdemelnek. A beavatkozás eredményeképpen kisebb lékek is keletkezhetnek a nem kívánatos fafajok, valamint az ökológiai, vagy ökonómiai szempontok alapján nem kívánatos egyedek, csoportok eltávolításával. Ha az üres területek elvárt minőségű felújulása elmarad, azok felújításáról gondoskodni kell.

Az átalakítási időszak erdőnevelésének további feladatai:

- a hosszú távra kiemelkedő hozam produktumot és/vagy ökológiai „szolgáltatást” ígérő faegyedek optimális helyzetbe hozása, továbbá
- a fő fafajok magtermő képességének kezdetétől következetesen, alapos figyelmet kell fordítani az elvárásainkat kielégítő felújuláshoz optimális feltételeket biztosító (megfelelő számú, eloszlású, méretű, tájolású és alakú) lékek kialakítására.

Minőségi csoportos gyérítés: az egyenletes hálózat kialakítására törekvő gyérítési eljárásokkal ellentétben a termőhely – és egyéb(pl. genetikai, erdőkezelési) tényező-kompozitosságát követő csoportok külön elbírálásban részesülnek, illetve a csoportokban elhelyezkedő jó minőségű egyedek megtartása mellett a rossz minőségű egyedek kitermelésére kell törekedni, így az állományok összetétele és szerkezete a természeteshez közeledik, és értéke idővel fokozatosan növekszik.

Az átalakítás során tervezett fahasználati módok alkalmazásának indoklása

Pl.: TRV: a szálaló tömbbe ékelődő akácos folt átalakítása a termőhelynek megfelelő őshonos lombos állományra. (Természetesen ekkor sem kötelező a TRV alkalmazása, de nem zárható ki.)

Pl.: A szálalás elvei alapján átvezethető állományok esetén csoportos szálalást szándékozik a gazdálkodó alkalmazni, mert a fényigényes fafajok megtelepülését is elő kívánja segíteni.

Itt kell ismertetni azokat a módszereket, amelyeket a gazdálkodó szálalás elvei alapján átvezethető állományok esetében akar alkalmazni a kívánatos erdőszerkezet kialakítása érdekében pl. : szálankénti vagy egyenletes, csoportos, vonalas, illetve kombinált.

Ugyanezek a módszerek ismeretese a szállóvágások között is, de az anyaállomány letermelését rövidebb idő alatt lehet végrehajtani, tehát a beavatkozások erélye lényegesen nagyobb, ezáltal vágásterületek alakulnak ki.

Fontos meghatározni a csoportos szálalás és a szállóvágások során kialakítható lékek méretét. Az eddigi kutatási eredmények és tapasztalatok szerint az optimális lékméret az adott termőhelyen álló fa magasságának megfelelő átmérőjű kör területe. Természetesen nem kell feltétlenül szabályos körben gondolkodni. A lék formáját a terepviszonyokhoz, és a kitétséghöz célszerű igazítani. Ez a lékméret az induló állapotban egyaránt alkalmazható a fényigényes és az árnytűrő fafajok esetében. Az erdő állapotának folyamatos figyelemmel-kísérésével kell döntenie a további beavatkozásokról.

Törzslap I

A gazdálkodó által az átalakító, vagy szálaló üzemmódba sorolt erdőrészekről egy – egy „törzslapot” állít ki.

A törzslapon a konkrét erdőrésztetre kell megjelölni az üzemmód váltás alkalmazásának elsődleges célját. (Ez a kezelési tervnél leírtak szerint eltérhet az általánosan megfogalmazott céltól.)

A faállomány jelenlegi állapota

Egészségi állapot: az eddigi gyakorlatnak megfelelően az egész állományra vonatkozó szemrevételezés alapján való értékelés.

Szükséges-e (külön) beavatkozás az EÜ állapot javítása érdekében

Jelentősége a szálalás szabályai alapján átvezethető erdőrészek első átmérőcsoportos állapotfelvétele előtt van.

Elegyarány: kitöltése értelemszerűen történik (Pl.: az erdőrésztetben a termőhelyre és az állománytípusra jellemző elegy fafajok megfelelő egyedszámban és minőségben megtalálhatók, akkor megfelelő minősítést kap, míg ha hiányoznak, vagy nem megfelelő fafajokból tevődnek össze a nem megfelelő minősítést kell adni.)

A szükséges beavatkozást is rögzíteni kell: pl.: az akác, vagy más nem kívánatos fafajok visszaszorítása, alátelepítés, elegyarány-szabályozás, stb.)

Korszerkezet: az állományra jellemző megállapítást kell megjelölni.

Az **átmérő szerkezet** minősítését a **felvett adatokból, vagy szemrevételezés alapján kell megadni.**

Záródás: a felső szint záródása

Borítás: az újulati szintet kell minősíteni

Az üzemmód váltásra vonatkozó megállapítások

Átvezetés: azt a folyamatot jelenti, amelynek során a korosztályos erdőből szálaló szerkezetű erdőt alakítunk ki.

A jelenlegi állomány kitermelésének várható időtartama alatt az az idő értendő, amennyi idő alatt a jelenlegi közel egykorú faállományt (a kitermelésre nem szánt faegyedek, csoportok kivételével) kitermelik. Ennek meghatározása az állomány jelenlegi korától és egészségi állapotától függ. (A kitermelésre szánt állomány egyedei addig tartandók fenn, amíg jelentős értékcsökkenés nem várható a faanyagban).

Ennek az időtartamnak az ismeretében dönthető el az, hogy az adott erdőrészlet esetében milyen fahasználati mód alkalmazására van lehetőség az átvezetés során.

Az átvezetés tervezett folyamata:

Általános irányelv az, hogy ahol csak lehetséges az átvezetést szálalással, esetleg szálalóvágással kell tervezni. Ettől eltérni csak indokolt esetben lehet.

Az üzemmód igényel-e további feltárást:

Az erdőrészletről kialakított „jövőkép” alapján kell dönten a minősítésről.

Törzslap II

(Ezt a lapot csak azokra az erdőrészletekre kell kitölteni, amelyek szálaló üzemmódba lettek sorolva!)

A szálalásra vonatkozó megállapítások

Tervezett átszálalási idő: az az időszak, amíg az egyes fafajok elérik a célátmérőt, és ezáltal kitermelhetők az állományból. Célszerűen a főfafajokra kell meghatározni, de egyes értékes elegyfafajra is megadható!

Célátmérő: az az átmérő, amelynek az elérésére adott fafaj nevelése során törekszünk.

A szálalásra tervezett fatömeg mértékének indoklása, ha az a 10 évi folyónövedéket meghaladja: az állapot felvételi lap adatai alapján indokolt lehet, hogy a folyónövedéket meghaladó mértékű fakitermelést végezzen a gazdálkodó. A fakitermelés mértéke az átalakítás folyamán az erdő szerkezetének alakulása szerint változhat.

A végrehajtás tervezett módja:

A kezelési tervben leírt szálalási módok közül az adott erdőrészletben alkalmazni kívánt eljárást kell megjelölni

Fontos meghatározni a csoportos szálalás és a szálalóvágások során kialakítandó lékek méretét. Az eddigi kutatási eredmények és tapasztalatok szerint az optimális lékméret az adott termőhelyen álló fa magasságához közelálló átmérőjű kör terület, amely nem jelent feltétlenül szabályos kört. A lék formáját a terepviszonyokhoz, és a kitettséghez célszerű igazítani. Ez a lékméret az induló állapotban egyaránt alkalmazható a fényigényes és az árnytűrő fafajok esetében. Nem feltétlenül szükséges „lékeket” nyitni a szálalás során, más módja is lehetséges az eljárásnak. Pl.: csoportos bontás jellegű beavatkozásokon alapuló módszerek. (Az eljárás lényege az, hogy a beavatkozás középpontjától kifelé haladva csökkenő erélyű bontást végeznek. A fakitermeléssel érintett terület ebben az esetben sem haladhatja meg azonban az egy fahossznyi kör területét!) Az erdőállapotának folyamatos figyelemmel kíséréssel kell dönten a további beavatkozásokról.

A visszatérés ideje:

Az optimális visszatérési időt meghatározni jelenleg nagyon nehéz, igazából majd a gyakorlat során szerzett tapasztalatok alapján lehet a döntést meghozni. Az átvezetés egyes szakaszaiban elég lehet a 10 évenkénti visszatérés is, de a szálaló szerkezet fenntartásának és finomításának időszakában valószínűleg a gyakoribb visszatérés javasolható.

(Természetesen a visszatérési idő meghatározásakor a fafajt is figyelembe kell venni.). A jelenleg érvényben lévő jogszabályok szálalásnál csak a maximum két éves visszatérést engedik meg.

A szálalás végrehajtása után kívánatos erdőművelési feladatok:

Az átalakítás során a jelenlegi gyakorlat szerint célszerű a feladatokat meghatározni. Valószínűleg az átalakítás után a szakszerű készletgondozás során nem lesz jelentősége a rovatnak.

A szálalás végrehajtásának tervezett időszaka:

Elegendő az évszak, vagy az időjárási tényezők meghatározása, esetleg a terepadottságokra való hivatkozással.

Állapot felvételi lap

A kialakított állapot-felvételi lap csak minta, hiszen az állomány ismeretében kell meghatározni a tartalék-állomány határát (10 – 16 cm), valamint az egyes vastagsági csoportokat és az átmérő osztályokat.

A tartalék állomány esetében a köbméter adatra még nincs szükség, de a darabszámot becsléssel, fafajonként meg kell határozni.

Az így nyert adatok alkalmasak lesznek az állapot értékelésére és a szükséges beavatkozás megtervezésére. (Ugyanez a nyomtatvány használható a szálalási terv és végrehajtás nyomtatványaként is.)

A kitermelhető fatömeg meghatározása a szálaló üzemmódba sorolt erdőrészekben:

- *A kitermelhető fatömeg meghatározása a folyónövedékre alapozva:*

Amennyiben az erdőrészlet faállományának élőfa-készlete a maximális növedéket folyamatosan produkálni képes szint közelében van, a kitermelhető fatömeget az üzemtervben megállapított folyónövedék és a visszatérési időszak szorzata adja. Abban az esetben, amikor az állomány az optimális szintet még nem érte el, természetesen a folyónövedéknek csak egy hányadát- 60-80 %-át - célszerű kitermelni. Ha az élőfa készlet az optimális szintnél magasabb, lehetőség nyílna a folyónövedéket meghaladó fatömeg kitermelésére is.

- *A kitermelhető fatömeg meghatározása területre alapozva:*

Az erdőrészlet területéből le kell vonni a korábbi károsításokkal érintett területrészeket (pl.: jégtörés), valamint a véglegesen meghagyandó állománycsoportok területét.

Az így kapott területet el kell osztani a jelenlegi állomány kitermelésének várható időtartamával és meg kell szorozni a visszatérési idővel. A számítás eredményeképpen megkapjuk a fakitermeléssel érinthető terület nagyságát. A fakitermeléssel érintendő facsoportok kijelölése után a kitermelhető fatömeg felvételezéssel, vagy az üzemtervi adat felhasználásával határozható meg.

3. számú melléklet: logó

